

TARYBOS DIREKTYVA, nustatanti vienodų sąlygų taikymo užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus 2000/78/EB

Direktyva	2000/78	32000L0078	2000 11 27	
2000 11 27 Priėmė: Taryba (ministrų) . 2001 10 27 Išvertė: Viešoji įstaiga Vertimo, informacijos ir dokumentacijos centras .				
Susiję dokumentai	Susiję Lietuvos Respublikos teisės aktai		Microsoft Word 97 formato tekstas	
Aprašantieji terminai: antidiskriminacinė (kovos su diskriminacija) priemonė, laisvas darbuotojų judėjimas, socialinė politika, teisės aktų derinimas, užimtumo politika, vienodas vertinimas				

*Autentiškas vertimas
Europos komitetas prie LR Vyriausybės
Vertimo, dokumentacijos ir informacijos centras*

**TARYBOS DIREKTYVA,
nustatanti vienodų sąlygų taikymo užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus
2000/78/EB
2000 m. lapkričio 27 d.**

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos Bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 13 straipsnį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą¹,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę²,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę³,

atsižvelgdama į Regionų komiteto nuomonę⁴,

kadangi:

- 1) pagal Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnį Europos Sąjunga kuriama remiantis bendrais valstybių narių laisvės, demokratijos, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių pripažinimo principais bei teisine valstybe ir kaip Bendrijos teisės bendruosius principus ji pripažįsta pagrindines teises, kurias garantuoja Europos konvencija dėl žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos ir kurios yra grindžiamos bendromis valstybių narių konstitucinėmis tradicijomis;

¹ OL C 177 E, 2000 06 27, p. 42

² 2000 m. spalio 12 d. pareikšta nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje)

³ OL C 204, 2000 07 18, p. 82

⁴ OL C 226, 2000 08 08, p. 1

- 2) vienodų sąlygų taikymo vyrams ir moterims principas yra įtvirtintas svarbiu Bendrijos teisės aktu – 1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyva 76/207/EEB dėl lyčių lygybės principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, paaukštinimo darbe bei darbo sąlygų atžvilgiu⁵;
- 3) įgyvendinama vienodų sąlygų taikymo principą, pagal ES sutarties 3 straipsnio 2 dalį Bendrija turėtų siekti panaikinti nelygybę ir skatinti vyrų bei moterų lygybę, ypač atsižvelgdama į tai, kad moterys dažnai tampa daugiųopos diskriminacijos aukomis;
- 4) lygybės prieš įstatymą teisė ir teisė į apsaugą nuo diskriminacijos visiems asmenims yra visuotinė teisė, pripažįstama pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, Jungtinių Tautų konvenciją dėl moterų visų diskriminacijos formų panaikinimo, Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių bei ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktus ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, kurių šalys yra valstybės narės. Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) Konvencija Nr. 111 draudžia diskriminaciją užimtumo ir darbo srityse;
- 5) svarbu gerbti šias pagrindines teises ir laisves. Ši direktyva nepažeidžia laisvės burtis, įskaitant teisę kurti sąjungas su kitais asmenimis ir stoti į sąjungas savo interesams ginti;
- 6) Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartijoje pripažįstama kovos prieš bet kokią diskriminacijos formą reikšmė, įskaitant poreikį imtis reikiamų priemonių socialinei ir ekonominei pagyvenusių ir neįgalių žmonių integracijai;
- 7) į ES sutartį be kitų tikslų įtrauktas ir valstybių narių užimtumo politikos koordinavimo skatinimas. Todėl į ES sutartį buvo įtrauktas naujas užimtumo skyrius, pagal kurį bus parengta suderinta Europos užimtumo strategija, skirta kvalifikuotai, išmokytai ir mokančiai prisitaikyti darbo jėgai skatinti;
- 8) 1999 m. gruodžio 10-11 d. Helsinkio Europos vadovų tarybos patvirtintame 2000 m. Užimtumo vadove pabrėžiamas poreikis kurti darbo rinką, kuri būtų palanki socialinei integracijai, suformuluojant nuoseklų politinių nuostatų rinkinį, skirtą kovai su diskriminacija, nukreipta prieš tokias grupes, kaip neįgalieji. Jose taip pat pabrėžiamas poreikis ypač atkreipti dėmesį į paramą vyresnio amžiaus darbuotojams, kad jie taptų aktyvesne darbo jėga;
- 9) garantuojant visiems lygias galimybes, svarbiausia yra įsidarbinimas ir darbas, kurie ypač prisideda prie visapusiško piliečių dalyvavimo ekonominiame, kultūriniame ir socialiniame gyvenime bei jų galimybių realizavimo;
- 10) 2000 m. birželio 29 d. Taryba priėmė Direktyvą 2000/43/EB, įgyvendinančią vienodų sąlygų taikymo principą asmenims, nepriklausomai nuo jų rasinės arba etninės kilmės⁶. Minėtoje direktyvoje įsidarbinimo ir darbo srityse jau buvo numatyta apsauga nuo tokios diskriminacijos;
- 11) diskriminavimas dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos gali pakenkti ES sutarties tikslų įgyvendinimui, ypač siekti pakankamai didelio užimtumo ir socialinės apsaugos lygio, gerinti gyvenimo lygį ir gyvenimo kokybę, siekti ekonominės ir socialinės sanglaudos bei vienybės, ir laisvai asmenims judėti;
- 12) dėl to visoje Bendrijoje šioje direktyvoje aptariamose srityse turėtų būti draudžiama bet kokia tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Toks diskriminacijos draudimas turėtų būti taikomas ir trečiųjų šalių piliečiams, tačiau jis neapima dėl pilietybės taikomų skirtingų sąlygų ir nepažeidžia nuostatų, reglamentuojančių trečiųjų šalių piliečių atvykimą, jų apsigyvenimą, įsidarbinimą ir darbą;
- 13) ši direktyva netaikoma socialinio draudimo ir socialinės apsaugos sistemoms, pagal kurias mokamos išmokos nelaikomos pajamomis pagal šio termino apibrėžimą, pateiktą ES sutarties 141 straipsnyje, nei kitoms valstybių narių mokamoms išmokoms, kurios padeda sukurti sąlygas įsidarbinti arba toliau dirbti;

---

⁵ OL L 39, 1976 02 14, p. 40

⁶ OL L 180, 2000 07 19, p. 22

- 14) ši direktyva nepažeidžia nacionalinių nuostatų, kuriomis nustatomas pensinis amžius;
- 15) kadangi faktų, pagal kuriuos galima daryti prielaidą, jog buvo tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, įvertinimas yra nacionalinių teismų ar kitų kompetentingų institucijų reikalas pagal nacionalinę teisę ar praktiką. Tokiose taisyklėse visų pirma gali būti numatyta bet kokiomis priemonėmis, įskaitant statistiniais įrodymais paremtas, taikyti netiesioginę diskriminaciją;
- 16) priemonių, skirtų neįgaliųjų poreikiams patenkinti darbo vietoje, priėmimas yra svarbus kovojant su diskriminacija dėl negalios;
- 17) nepažeidžiant įsipareigojimo tinkamai pasirūpinti neįgaliaisiais, šioje direktyvoje nereikalaujama samdyti, paaukštinti, palikti darbo vietoje ar mokyti asmenį, kuris yra nekompetentingas, nesugeba vykdyti būtiniausių konkrečių pareigų funkcijų ar dalyvauti atitinkamame mokyme;
- 18) šioje direktyvoje nereikalaujama, kad visų pirma ginkluotosios pajėgos ir policija, įkalinimo ar avarinės tarnybos samdytų ar paliktų darbo vietoje asmenis, kurie neturi reikiamos kvalifikacijos vykdyti tokios srities funkcijas, kurias jie gali būti paprašyti vykdyti siekiant teisėto tikslo išsaugoti minėtų tarnybų veiklos pajėgumą;
- 19) be to, kad valstybės narės galėtų ir toliau užtikrinti savo ginkluotųjų pajėgų kovinį veiksmingumą, visoms savo ginkluotosioms pajėgoms arba jų daliai jos gali nuspręsti netaikyti šios direktyvos nuostatų dėl negalios ar amžiaus. Tokį sprendimą priėmusios valstybės narės privalo apibrėžti šios išlygos taikymo sritį;
- 20) turėtų būti imtasi reikiamų priemonių, t. y., veiksmingų ir praktinių priemonių, skirtų darbo vietai neįgaliesiems paruošti, pavyzdžiui, pritaikyti patalpas ir įrengimus, nustatyti darbo laiko modelius, paskirstyti užduotis organizuoti mokymą arba aprūpinti integracijos ištekliais;
- 21) norint nustatyti, ar dėl minėtų priemonių bus netinkamai pasiskirstyta pareigomis, reikėtų ypač atsižvelgti į finansinius ir kitus susijusius kaštus, į organizacijos arba įmonės dydį ir finansinius išteklius bei į galimybę gauti valstybės finansavimą ar kitos rūšies pagalbą;
- 22) ši direktyva nepažeidžia nacionalinių įstatymų dėl šeimyninės padėties ir su ja susijusių išmokų;
- 23) tik kai kuriomis aplinkybėmis galima pateisinti skirtingų sąlygų taikymą, jei su religija ar įsitikinimais, negalia, amžiumi ar seksualine orientacija susijusi savybė yra įprastas ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis tikslas yra teisėtas, o reikalavimas tinkamas. Tokios aplinkybės turėtų būti nurodytos valstybių narių Komisijai pateikiamoje informacijoje;
- 24) prie Amsterdamo sutarties Baigiamojo akto pridėtoje Deklaracijoje Nr. 11 dėl bažnytinių ir nereliginių organizacijų statuso Europos Sąjunga atvirai pripažino gerbianti ir nepažeidžianti pagal nacionalinę teisę valstybių narių bažnytinėms ir religinėms asociacijoms ar bendruomenėms suteikto statuso ir kad ji vienodai gerbia filosofinių bei nereliginių organizacijų statusą. Todėl valstybės narės gali toliau taikyti arba nustatyti specialias nuostatas dėl įprastų, teisėtų ir pateisinamų profesinių reikalavimų, kurių gali prireikti profesinei veiklai vykdyti;
- 25) diskriminavimo dėl amžiaus draudimas yra svarbiausia Užimtumo vadove išdėstytų tikslų įgyvendinimo ir darbo jėgos įvairovės skatinimo priemonė. Vis dėlto, tam tikromis aplinkybėmis galima pateisinti skirtingų sąlygų taikymą dėl amžiaus, todėl reikia priimti specialias nuostatas, kurios galėtų skirtis pagal valstybėse narėse susiklosčiusią padėtį. Todėl būtina įžvelgti skirtingų sąlygų taikymo, kurį pateisina teisėta užimtumo politika, darbo rinka ir profesinio mokymo tikslai, ir diskriminacijos, kuri turi būti uždrausta, skirtumus;
- 26) diskriminacijos draudimas turėtų netrukdyti ir toliau taikyti arba imtis priemonių, skirtų užkirsti kelią konkrečios religijos ar įsitikinimų, negalią turinčių, konkretaus amžiaus ar seksualinės orientacijos asmenų grupės nuostoliams arba juos kompensuoti, tokiomis priemonėmis taip pat gali būti leidžiamos konkrečios religijos ar įsitikinimų, negalią turinčių, konkretaus amžiaus

ar seksualinės orientacijos asmenų organizacijos, kurių pagrindinis tikslas būtų minėtų asmenų tam tikrų reikmių rėmimas;

- 27) 1986 m. liepos 24 d. Rekomendacija 86/379/EEB dėl neįgaliųjų užimtumo Bendrijoje⁷ Taryba patvirtino nurodymų sistemą, kurioje išdėstė neįgaliųjų užimtumui ir mokymui skatinti skirtos pozityviosios diskriminacijos pavyzdžius, o 1999 m. birželio 17 d. Rezoliucijoje dėl neįgaliųjų lygių galimybių įsidarbinti⁸ patvirtino, jog, be kita ko, ypač svarbu atkreipti dėmesį į neįgaliųjų priėmimą į darbą, jų darbo vietų išsaugojimą, mokymą ir ilgalaikį mokymąsi;
- 28) ši direktyva nustato būtiniausius reikalavimus tokiu būdu suteikdama valstybėms narėms galimybę įdiegti palankesnes nuostatas arba jas toliau taikyti. Šios direktyvos įgyvendinimas neturėtų pabloginti valstybėse narėse esamos padėties;
- 29) asmenims, kurie patyrė diskriminaciją dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, turėtų būti suteiktos tinkamos teisinės apsaugos priemonės. Siekiant garantuoti veiksmingesnę apsaugą, asociacijoms arba juridiniams asmenims turėtų būti suteikta teisė nukentėjusiojo vardu arba jį remiant dalyvauti procesiniuose veiksmuose, jei tai nustato valstybės narės, nepažeidžiant nacionalinių darbo tvarkos taisyklių, reglamentuojančių atstovavimą ir gynybą teismuose;
- 30) veiksmingam lygybės principo įgyvendinimui būtina tinkama teisminė apsauga nuo persekiojimo;
- 31) taisyklės dėl įrodinėjimo pareigos turi būti koreguojamos, kai susiduriama su *prima facie* diskriminacijos byla, o siekiant veiksmingai įgyvendinti vienodų sąlygų taikymo principą, įrodinėjimo pareiga turi būti gražinama atsakovui, kai pateikiami tokios diskriminacijos įrodymai. Vis dėlto, pats ieškovas turi įrodyti, jog jis išpažįsta tam tikrą religiją arba įsitikinimus, turi tam tikrą negalią, yra tam tikro amžiaus arba yra tam tikros seksualinės orientacijos;
- 32) valstybėms narėms nereikia taikyti taisyklių dėl įrodinėjimo pareigos procesiniams veiksams, kai bylos aplinkybės turi iširti teismas ar kita kompetentinga institucija. T.y. minimos tokios procedūros, kai ieškovui nereikia įrodyti faktų, kuriuos turi tirti teismas ar kompetentinga institucija;
- 33) valstybės narės turėtų skatinti socialinių partnerių dialogą, o pagal nacionalinę praktiką - dialogą su nevyriausybinėmis organizacijomis, kad būtų atkreiptas dėmesys į įvairias darbo vietoje pasitaikančias diskriminacijos formas ir būtų su jomis kovojama;
- 34) norint tarp didžiausių Šiaurės Airijos bendruomenių skatinti taiką ir susitaikymą, į šią direktyvą būtina įtraukti specialias nuostatas;
- 35) valstybės narės turėtų numatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas, taikomas už šioje direktyvoje numatytų įsipareigojimų pažeidimus;
- 36) valstybės narės socialiniams partneriams jų bendru prašymu gali pavesti įgyvendinti kolektyvinių sutarčių taikymo sričiai priskiriamas šios direktyvos nuostatas, jei jos ims visų būtinų priemonių užtikrinti, kad jie galės bet kada garantuoti šioje direktyvoje numatytus rezultatus;
- 37) pagal ES sutarties 5 straipsnyje išdėstytą subsidiarumo principą valstybės narės negali iki galo pasiekti šios direktyvos tikslo – sudaryti Bendrijoje vienodas galimybes užimtumo ir profesinėje srityje, todėl dėl pasiūlytų veiksnių masto bei reikšmės jį geriau gali pasiekti Bendrija. Pagal minėtame straipsnyje išdėstytą proporcingumo principą ši direktyva neapima didesnės nei būtina srities,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

---

⁷ OL L 225, 1986 08 12, p. 43

⁸ OL C 186, 1999 07 02, p. 3

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Tikslas

Šios direktyvos tikslas – nustatyti kovos su diskriminacija dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo ir profesinėje srityje bendrus pagrindus siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodų sąlygų taikymo principą.

2 straipsnis

Diskriminacijos sąvoka

1. Šioje direktyvoje “vienodų sąlygų taikymo principas” reiškia, kad dėl kurios nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos.

2. Šio straipsnio 1 dalyje:

a) tiesioginė diskriminacija yra akivaizdi tada, kai dėl bet kurios iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių vienam asmeniui taikomos prastesnės sąlygos, nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti taikomos kitam asmeniui;

b) netiesioginė diskriminacija yra akivaizdi tada, kai dėl akivaizdžiai neutralių sąlygų, kriterijų ar taikomos praktikos tam tikrą religiją ar įsitikinimus išpažįstantys, tam tikrą negalią turintys, tam tikro amžiaus ar tam tikros seksualinės orientacijos asmenys gali patekti tam tikru atžvilgiu į prastesnę padėtį nei kiti asmenys, nebent:

i) tas sąlygas, kriterijus ar taikomą praktiką objektyviai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama atitinkamomis ir būtinomis priemonėmis arba

ii) tam tikrą negalią turinčių asmenų atžvilgiu darbdavys, asmuo arba organizacija, kuriems yra taikoma ši direktyva, pagal nacionalinius teisės aktus yra įpareigoti imtis atitinkamų priemonių, atitinkančių 5 straipsnyje išdėstytus principus, kad būtų pašalinti dėl tokių sąlygų, taikomų kriterijų ar praktikos susidarę nepatogumai.

3. Priekabiavimas laikomas šio straipsnio 1 dalyje apibrėžta diskriminacija, jei dėl bet kurios iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nepageidaujamu elgesiu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka. Tokiu atveju priekabiavimo sąvoką galima apibrėžti pagal valstybių narių nacionalinius įstatymus ir praktiką.

4. Nurodymas diskriminuoti asmenis dėl bet kurios iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių laikomas šio straipsnio 1 dalyje apibrėžta diskriminacija.

5. Ši direktyva nepažeidžia priemonių, priimtų nacionaliniuose teisės aktuose, kurie demokratinėse visuomenėse yra būtini visuomenės saugumui, viešajai tvarkai palaikyti ir kriminalinių nusikaltimų prevencijai, kitų asmenų sveikatos, teisių ir laisvių apsaugai.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Neviršijant Bendrijai suteiktų įgaliojimų, visiems asmenims tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas, ši direktyva taikoma:

- a) įsidarbinant, savarankiškai įsidarbinant ar darbo sąlygoms, įskaitant atrankos kriterijus ir priėmimo į darbą sąlygas, visoms veiklos rūšims ir visais profesinės karjeros etapais, įskaitant paaugštinimą;
  - b) galimybei gauti visų rūšių ir visų lygių profesinį orientavimą, profesinį mokymą, sudėtingesnį profesinį mokymą ir perkvalifikavimą, įskaitant praktinę darbo patirtį;
  - c) įdarbinimui ir darbo sąlygoms, įskaitant atleidimą iš darbo ir atlyginimą;
  - d) narystei ir dalyvavimui darbuotojų ar darbdavių organizacijose ar kitose organizacijose, kurių nariai turi tam tikrą profesiją, įskaitant tokių organizacijų teikiamą naudą.
2. Šioje direktyvoje neapdėtos dėl pilietybės taikomos skirtingos sąlygos ir ji nepažeidžia trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės atvykimui į valstybių narių teritoriją ir apsigyvenimui jose taikomų nuostatų ir sąlygų nei kitų su tokių trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės teisiniu statusu susijusių sąlygų taikymo.
3. Ši direktyva netaikoma bet kokios rūšies išmokoms, mokamos pagal valstybines ar panašias sistemas, įskaitant valstybinio socialinio draudimo ar socialinės apsaugos sistemas.
4. Valstybės narės gali numatyti, kad diskriminaciją dėl negalios ar amžiaus reglamentuojančios šios direktyvos nuostatos nebūtų taikomos ginkluotosioms pajėgoms.

4 straipsnis

Profesiniai reikalavimai

1. Nepaisant 2 straipsnio 1 ir 2 dalies, valstybės narės gali numatyti, kad skirtingų sąlygų taikymas remiantis savybe, susijusia su kuria nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių, nebūtų laikomas diskriminacija, jei dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tokia savybė yra įprastas ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis tikslas yra teisėtas, o reikalavimas tinkamas.
2. Valstybės narės gali toliau taikyti šios direktyvos priėmimo dieną galiojančius nacionalinius teisės aktus arba numatyti ateityje priimti teisės aktus, kuriuose būtų taikoma šios direktyvos priėmimo dieną galiojusi nacionalinė praktika, pagal kuriuos bažnytinių ir kitų valstybinių arba privačių organizacijų, kurių veiklą reguliuojančios normos grindžiamos religija ar įsitikinimais, profesinėje veikloje dėl asmens religijos ar įsitikinimų taikomos skirtingos sąlygos nėra diskriminacija, jei dėl tokios veiklos pobūdžio arba dėl aplinkybių, kuriomis ji vykdoma, asmens išpažįstama religija ar įsitikinimai atsižvelgiant į organizacijos veiklos normas yra įprastas, teisėtas ir pateisinamas profesinis reikalavimas. Taikant skirtingas sąlygas atsižvelgiama į valstybių narių konstitucines nuostatas ir principus bei į bendruosius Bendrijos teisės principus ir diskriminavimas dėl kitos priežasties yra nepateisinamas. Jei šios direktyvos nuostatų laikomasi kitu būdu, ji nepažeidžia bažnytinių ir kitų valstybinių arba privačių organizacijų, kurių veiklą reguliuojančios normos remiasi religija ar įsitikinimais, teisės pagal nacionalines konstitucijas ir įstatymus reikalauti, kad jiems dirbantys asmenys sąžiningai ir ištikimai laikytųsi minėtų organizacijų veiklos normų.

5 straipsnis

Neįgaliesiems tinkamos patalpos

Siekiant garantuoti, kad neįgaliųjų atžvilgiu būtų laikomasi vienodų sąlygų taikymo principo, jiems įrengiamos tinkamos patalpos. Tai reiškia, kad prireikus konkrečiu atveju darbdaviai imasi tinkamų priemonių, kad neįgaliajam būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, kilti tarnyboje arba mokytis, nebent dėl tokių priemonių būtų neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos. Pareigos nėra apsunkinamos, jei jam pakankamai atlyginama konkrečios valstybės narės neįgalumo politikos srityje numatytais priemonėmis.

6 straipsnis

Skirtingų sąlygų taikymo dėl amžiaus pateisinimas

1. Nepaisydamos 2 straipsnio 2 dalies, valstybės narės gali numatyti, kad skirtingų sąlygų taikymas dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei pagal nacionalinę teisę jį objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, įskaitant teisėtą užimtumo politiką, darbo rinką ir profesinio mokymo tikslus, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Toks skirtingų sąlygų taikymas be kitų dalykų gali apimti:

a) specialių sąlygų nustatymą siekiant įsidarbinti ir profesinio mokymo, įdarbinimui ir darbui, įskaitant atleidimą iš darbo ir apmokėjimo sąlygas, jaunimui, pagyvenusio amžiaus asmenims ir už priežiūrą atsakingiems asmenims, siekiant skatinti jų profesinę integraciją ir užtikrinti jų apsaugą;

b) minimalaus amžiaus, profesinės patirties ar darbo stažo nustatymą siekiant įsidarbinti arba gauti tam tikrų su darbu susijusių privilegijų;

c) maksimalaus įdarbinimo amžiaus nustatymą, paremtą su konkrečiomis pareigomis susijusiam mokymui keliamais reikalavimais arba su poreikiu nustatyti atitinkamą išdirbtą laikotarpį iki išėjimo į pensiją.

2. Nepaisydamos 2 straipsnio 2 dalies, valstybės narės gali numatyti, kad amžiaus, kurio sulaukus suteikiama arba įgyjama teisė gauti senatvės ar invalidumo pensiją, nustatymas pagal profesinės socialinės apsaugos sistemas, įskaitant pagal šias sistemas nustatomą skirtingą darbuotojų amžių arba sudaromas darbuotojų grupes arba nustatomas darbuotojų kategorijas, ir pagal tokias sistemas aktuariams apskaičiavimams taikomi su amžiumi susiję kriterijai nelaikomi diskriminacija dėl amžiaus, jei dėl to nepradedama diskriminuoti dėl lyties.

7 straipsnis

Pozityvioji diskriminacija

1. Siekiant praktiškai užtikrinti visapusišką lygybę, vienodų sąlygų taikymo principas nėra vienai valstybei narei nedraudžia toliau taikyti arba imtis konkrečių priemonių, skirtų užkirsti kelią patirti nuostolius dėl kurios nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių arba juos kompensuoti.

2. Vienodų sąlygų taikymo neigaliesiems principas nepažeidžia valstybės narės teisės toliau taikyti arba priimti nuostatas dėl profesinės sveikatos ir darbo saugos arba priemonės, kuriomis būtų sukurtos arba toliau taikomos jų integraciją į darbo aplinką garantuojančios ar skatinančios sąlygos ar galimybės.

8 straipsnis

Būtiniausi reikalavimai

1. Valstybės narės gali įdiegti arba toliau taikyti nuostatas, kurios būtų palankesnės vienodų sąlygų taikymo principo įgyvendinimui, nei šioje direktyvoje nustatytos.

2. Šios direktyvos įgyvendinimas jokiais aplinkybėmis nėra pretekstas šioje direktyvoje aptariamose srityse sumažinti valstybių narių apsaugos nuo diskriminacijos lygį.

II SKYRIUS

TEISĖS GYNIMO PRIEMONĖS IR VYKDYMAS

9 straipsnis

Teisių apsauga

1. Valstybės narės užtikrina, kad šioje direktyvoje numatytais pareigoms vykdyti visiems asmenims, manantiems, kad jie nukentėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodų sąlygų taikymo principas, būtų prieinamos teismo ir (arba) administracinės procedūros, įskaitant, kai jos mano, kad yra būtina, taikinimo sistema, net pasibaigus tariamai diskriminuojantiems santykiams.
2. Valstybės narės užtikrina, kad asociacijos, organizacijos arba kiti juridiniai asmenys, kurie pagal jų nacionalinėje teisėje nustatytus kriterijus yra teisėtai suinteresuoti, kad būtų užtikrintas šios direktyvos nuostatų laikymasis, gali nukentėjusiojo vardu arba jį remiant, gavus jo arba jos sutikimą dalyvauti šioje direktyvoje nustatytiems [sipareigojimams įgyvendinti numatytoje teismo ir (arba) administracinėse procedūrose.
3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalys nepažeidžia nacionalinių taisyklių, kuriomis nustatomi terminai, per kuriuos turi būti iškeltos bylos dėl vienodų sąlygų taikymo principo.

10 straipsnis

Įrodinėjimo pareiga

1. Valstybės narės taiko tokias pagal jų nacionalines teismų sistemas priemones, kurios yra būtinos užtikrinti, jog tais atvejais, kai asmenys, manantys, kad jie nukentėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodų sąlygų taikymo principas, teismui ar kitai kompetentingai institucijai nurodo aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, pats atsakovas turi įrodyti, kad vienodų sąlygų taikymo principas nebuvo pažeistas.
2. Šio straipsnio 1 dalis netrukdo valstybėms narėms nustatyti ieškovams palankesnes įrodymų taisykles.
3. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma baudžiamajam procesui.
4. Šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalys taip pat taikomos pagal 9 straipsnio 2 dalį pradėtiems teisiniams procesams.
5. Valstybėms narėms šio straipsnio 1 dalies nebūtina taikyti procesiniams veiksams, kai bylos aplinkybės turi ištirti teismas ar kompetentinga institucija.

11 straipsnis

Persekiojimas

Valstybės narės į valstybines teisės sistemas įdiegia tokias priemones, kurios yra būtinos, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo atleidimo iš darbo ar darbdavio kitokio priešiško elgesio įmonėje sureagavus į skundą arba į teisinius procesinius veiksmus, skirtus vienodų sąlygų taikymo principo laikymuisi užtikrinti.

12 straipsnis

Informacijos skelbimas

Valstybės narės pasirūpina, kad visomis atitinkamomis priemonėmis, taikomomis, pavyzdžiui, jų darbo vietoje, suinteresuotiems asmenims visoje jų teritorijoje būtų pranešta apie pagal šią direktyvą priimtas ir šioje srityje jau galiojančias susijusias nuostatas.

13 straipsnis

Socialinis dialogas

1. Valstybės narės, laikydamosi savo nacionalinių tradicijų ir praktikos, imasi reikiamų priemonių socialinių partnerių dialogui inicijuoti, kad būtų skatinama taikyti vienodas sąlygas, įskaitant darbo vietų monitoringo praktiką, kolektyvines sutartis, elgesio kodeksus, patirties ir geros praktikos ieškojimą bei keitimąsi ja.

2. Pagal savo nacionalines tradicijas ir praktiką, valstybės narės skatina socialinius partnerius nepažeidžiant jų autonomijos reikiamu lygiu sudaryti sutartis, nustatančias antidiskriminacines taisykles 3 straipsnyje nurodytose srityse, kurios patenka į derybų dėl kolektyvinės sutarties sritį. Šiose sutartyse atsižvelgiama į minėtoje direktyvoje ir atitinkamomis nacionalinėmis įgyvendinimo priemonėmis nustatytus būtiniausius reikalavimus.

14 straipsnis

Dialogas su nevyriausybinėmis organizacijomis

Valstybės narės inicijuoja dialogą su atitinkamomis nevyriausybinėmis organizacijomis, kurios pagal jų nacionalinę teisę ir praktiką yra teisėtai suinteresuotos, kad būtų prisidėta prie kovos su diskriminacija dėl bet kurios iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių, siekdamos skatinti laikytis vienodų sąlygų taikymo principo.

III SKYRIUS

YPATINGOS NUOSTATOS

15 straipsnis

Šiaurės Airija

1. Siekiant išspręsti nepakankamo vienos iš didžiausių religinių bendruomenių atstovavimo Šiaurės Airijos policijos tarnybai problemą, skirtingų sąlygų taikymas minėtoje tarnyboje įdarbinant asmenis, įskaitant pagalbinių personalą, neturėtų diskriminuoti tiek, kiek minėtas skirtingas sąlygas taikyti tiesiogiai leidžia nacionaliniai teisės aktai.

2. Siekiant subalansuoti mokytojų galimybę įsidarbinti Šiaurės Airijoje, paremiant susitaikymą tarp istoriškai pasidalinus pagrindinėms religinėms bendruomenėms šioje šalyje susiformavusių grupių, šios direktyvos nuostatos dėl religijos ar įsitikimų mokytojų įdarbinimui Šiaurės Airijos mokyklose netaikomos tiek, kiek tai tiesiogiai leidžia nacionaliniai teisės aktai.

IV SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16 straipsnis

Laikymasis

Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad:

- a) būtų panaikinti visi įstatymai ir kiti teisės aktai, kurie prieštarauja vienodų sąlygų taikymo principui;
- b) būtų panaikintos, paskelbtos negaliojančiomis arba iš dalies pakeistos visos vienodų sąlygų taikymo principui prieštaraujančios nuostatos, kurios yra įtrauktos į individualias arba kolektyvines sutartis, įmonių vidaus taisykles bei į nepriklausomoms profesinėms, darbuotojų ir darbdavių organizacijoms taikomas taisykles.

17 straipsnis

Sankcijos

Valstybės narės sankcijoms, taikytinoms už nacionalinių nuostatų, priimtų pagal šią direktyvą, pažeidimus nustato taisykles ir imasi visų priemonių, būtinų jų taikymui užtikrinti. Sankcijos, kurias gali sudaryti kompensacijos nukentėjusiajam sumokėjimas turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Valstybės narės ne vėliau kaip iki 2003 m. gruodžio 2 d. apie šias nuostatas praneša Komisijai ir nedelsdamos ją informuoja apie visus vėlesnius minėtų nuostatų dalinius pakeitimus.

18 straipsnis

Įgyvendinimas

Valstybės narės ne vėliau kaip iki 2003 m. gruodžio 2 d. priima įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos arba bendru socialinių partnerių prašymu gali jiems pavesti įgyvendinti kolektyvinių sutarčių taikymo sričiai priklausančias šios direktyvos nuostatas. Tokiais atvejais valstybės narės užtikrina, kad iki 2003 m. gruodžio 2 d. socialiniai partneriai bendru susitarimu įdiegtų būtinas priemones, o suinteresuotų valstybių narių būtų paprašyta imtis

visų būtinų priemonių, kurios užtikrintų, kad jie bet kada galėtų garantuoti šioje direktyvoje numatytus rezultatus. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Siekiant atsižvelgti į konkrečias sąlygas, prireikus valstybėms narėms nuo 2003 m. gruodžio 2 d. gali būti skiriamas papildomas 3 metų laikotarpis, kitaip tariant iš viso 6 metai šios direktyvos nuostatomis dėl diskriminacijos dėl amžiaus ir negalios įgyvendinti. Tokiu atveju jos apie tai nedelsdamos praneša Komisijai. Bet kuri valstybė narė, nutarusi pasinaudoti šiuo papildomu laikotarpiu, kasmet Komisijai pateikia ataskaitą apie veiksmus, kurių ji imasi su diskriminavimu dėl amžiaus ar negalios susijusioms problemoms spręsti, ir apie su jų įgyvendinimu pasiektą pažangą. Komisija Tarybai kasmet pateikia ataskaitą,

Valstybės narės, priimdamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Tokios nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

19 straipsnis

Ataskaita

1. Ne vėliau kaip iki 2005 m. gruodžio 2 d. ir po to kas penkeri metai valstybės narės pateikia Komisijai visą informaciją, būtiną, kad Komisija parengtų Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl šios direktyvos taikymo.

2. Komisijos ataskaitoje prireikus atsižvelgiama į socialinių partnerių ir atitinkamų nevyriausybių organizacijų nuomonę. Pagal lyčių vyravimo principą į šią ataskaitą, be kita ko, įtraukiamas priemonių, kurių buvo imtasi moterų ir vyrų atžvilgiu, poveikio įvertinimas. Atsižvelgus į gautą informaciją, prireikus į minėtą ataskaitą įtraukiami pasiūlymai peržiūrėti ir atnaujinti šią direktyvą.

20 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja jos paskelbimo Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje dieną.

21 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, 2000 m. lapkričio 27 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

É. GUIGOU